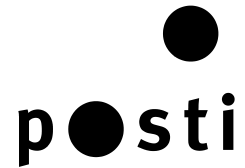

1.06.2004

OLOSUHDELISÄ

Olosuhdelisän toimipaikkakohtainen kohdentaminen

Olosuhdelisä on aika, jolla täydennetään jakelun työajanlaskentajärjestelmää yksilöllisten jaksamista edistävien tai paikallisista olosuhteista johtuvien tarpeiden osalta.

Esimerkkejä tekijöistä, joiden perusteella olosuhdelisää voidaan kohdentaa:

- *yksilölliset, jaksamiseen liittyvät tarpeet*
- *pientaloalueen pätkäkatujen runsaus*
- *opiskelija-asuntolat*
- *profiililtaan hankala reitti, jossa kukaan ei mielellään työskentele*
- *haja-asutusalueen jakelureitit, joilla poikkeuksellisen runsaasti alle 40 km./h. rajoitteita*
- *muut perustellut olosuhdetekijöistä johtuvat syyt*

Esimies, paikallinen luottamusmies ja aluetta edustava työsuojeluvaltuutettu kartoittavat aina yhdessä edellä mainittujen asioiden (lista on esimerkin luonteinen, joten muitakin samantyyppisiä asioita voidaan ratkaista olosuhdelisän kohdentamisella) tilan toimipaikassa.

Kohdentamistarve voi olla toimipaikan olosuhteista tai yksittäisen henkilön tarpeista johtuva.

Tarve ilmenee yleensä siten, että työvuoron tai henkilön edellytykset tasapuoliseen ajankäyttöön, muihin työvuoroihin verrattaessa, eivät toteudu.

Suomen Posti Oyj

Tuotanto / Lajittelu
Lars A. Helenius
kehityspäällikkö

PL 10
00011
Postintaival 9
HELSINKI

puh. 0204517322
fax 0204517844
lars.a.helenius@posti.fi

Olosuhdelisän kertyminen

Olosuhdelisää kertyy toimipaikan kohdentamistarpeisiin jakelun työajanlaskentajärjestelmän alaisissa työvuoroissa seuraavasti:

Taajamareitit

- vähintään kuuden tunnin työvuorolta 18 minuuttia / työpäivä
- alle kuuden tunnin ja vähintään neljän tunnin työvuorolta 12 minuuttia / työpäivä

Haja-asutusaluereitit

- työvuorolta 6 minuuttia / työpäivä.

Alle neljän tunnin työvuorolta ei kerry olosuhdelisää.

Kiinteä olosuhdelisä ei kerrytä päiväväkio- ja elpymisaikaa.

Toimipaikkakohtainen kertymä lasketaan siten, että työvuorojen lukumäärällä kerrotaan edellä olevan taulukon mukainen aika. Esim. Toimipaikka jossa on 10 kokoaikaista taajamajakelun työvuoroa, yksi alle 6 tunnin osa-aikainen työvuoro ja yksi haja-asutusalueen työvuoro = $10 \times 18 \text{ minuuttia} + 1 \times 12 \text{ minuuttia} + 1 \times 6 \text{ minuuttia} = 198 \text{ minuuttia}$. Olosuhdelisä kohdennetaan koko jakelutoimipaikan tarpeisiin perustuen, edellä mainittujen kohdentamisesta vastaavien henkilöiden toimesta.

Toimipaikkakohtaisesti laskettua olosuhdelisää voidaan kohdentaa edellä esimerkeissä kerrottuihin syihin perustuen. Jakelutoimipaikan kohdentamistarpeet määritellään aina ennen toimipaikan uusien työvuorojen suunnittelun aloittamista. Kohdennettu työpanos vähennetään toimipaikan olosuhdelisän kokonaismäärästä. Jos kaikkea olosuhdelisää ei kohdenneta, jaetaan jäljelle jäävä osuus tasan niille työvuoroille, joille kohdennettua aikaa ei ole osoitettu.

Olosuhdelisän käyttöönotto ei muuta Jaksu- loppuraportin kohdassa 3.2.3 kirjattua käytäntöä tilanteissa, joissa keskimääräinen päivittäinen työaika ylittyy vain kohdentamattoman olosuhdelisän takia. Edellä tarkoitettu ylitys voidaan niiden työvuorojen osalta, joilla se on enintään 5 minuuttia, siirtää työvuoroille joiden päivittäinen työaika jää alle palkanmaksun perusteena olevan työajan. Muutoin olosuhdelisää ei tule käyttää reittien työaikojen tekniseen tasaamiseen, vaan kohdentamisen tulee perustua em. tarpeisiin.

Lars Helenius

Tuotantopalvelut/lajittelu
Kehityspäällikkö

POLKUPYÖRÄN KÄYTÖN YLEISET PERIAATTEET

01.04.2004

1. Polkupyöräreitin suunnittelu

Jakelureitin määrittely polkupyöräreitiksi edellyttää ennakkosuunnittelua. Suunnitelma tulee laatia työnantaja - ja työntekijäpuolen yhteistyönä. Polkupyöräreittejä suunniteltaessa tulee reitit suunnitella sellaisiksi, että polkupyörä on niissä todellinen kulkuväline. Polkupyörän käyttö edellyttää tarkoituksenmukaisen kimpphuollon järjestämistä. Polkupyörä ei missään olosuhteissa saa korvata kimpphuoltoa. Polkupyörän mukana kuljetettava postimäärä ei saa vaarantaa jakajan turvallisuutta eikä pyörän käyttö saa myöskään lisätä työn rasittavuutta.

Suunnittelussa on erityistä huomiota kiinnitettävä liikenneturvallisuuteen. Kulkureitti on valittava niin, ettei jakaja joudu jatkuvasti siirtymään vilkkaasti liikennöityjen ajoratojen ylitse. Ajoreitti ei saa olla ajo-osuuksiltaan liikennesääntöjen vastainen. Mikäli reitillä on kerrostalo-osuuksia, tulee ne pyrkiä sijoittamaan reitin alkun tai loppuun. Polkupyörällä tulee normaaliolosuhteissa olla pääsääntöisesti mahdollista ajaa kaikkina vuodenaikoina.

2. Polkupyörät ja niiden huolto

Työvälineenä käytetään Postin hankkimaa polkupyörää. Posti luovuttaa jakajien käyttöön tarkoitukseen soveltuvat polkupyörät ja pyöräilykypärät sekä varaa polkupyörien säilytykseen ja huoltoon tarvittavat asialliset tilat. Jakelutoimipaikan jakelun vastuhenkilön tulee valvoa, että polkupyörät ovat ajokunnossa ja täyttävät liikenneturvallisuuden ja tieliikennesäännösten asettamat vaatimukset. Talviolosuhteita varten tulee olla varattuna riittävä määrä liukuusterenkaita.

Polkupyörän ajokunnon tarkistaminen kuuluu työntekijän tehtäviin. Mikäli polkupyörä vaatii huoltotoimenpiteitä, tulee käyttäjän ilmoittaa siitä toimipaikan jakelusta vastaavalle. Polkupyörän huollosta vastaa työnantaja. Jakelun alueen tulee huolehtia siitä, että jakeluun varataan riittävä määrä varapyöriä ja että polkupyörien korjaukset, puhtaanapito ja huolto järjestetään joustavasti ja taloudellisesti.

3. Vastuu mukana kuljetettavista lähetyksistä

Jakaja on vastuussa niistä postilähetyksistä, jotka hän saa haltuunsa. Hänen tulee huolehtia siitä, etteivät lähetykset vahingoitu, katoa tai ole asiattomien henkilöiden saatavissa. Jakajan katsotaan toimineen oikein silloin, kun hän noudattaa annettua työmenetelmää ja noudattaa normaalia huolellisuutta ja varovaisuutta. Polkupyörä voidaan jättää silmälläpidotta jakelua suoritettaessa, kunhan jakelulaukun ja sivulaukkujen sulkulaitteet on asianmukaisesti suljettu. Mikäli jakelureitillä jaetaan kuitattavia lähetyksiä, on nämä lähetykset otettava mukaan silloin, kun pyörä jätetään ilman silmälläpitoa. Asia tulee huomioida polkupyöräpiirin suunnittelussa.

4. Poikkeavat sääolosuhteet

Jokaisessa jakelutoimipaikassa, jossa käytetään kulkuvälineenä polkupyörää, tulee olla laadittuna varautumissuunnitelma sellaisten sääolosuhteiden (mm. yli -20 asteen pakkanen ja liukkaus) varalle, joissa polkupyörän käyttö ei ole turvallista.

5. Erimielisyystilanteet

Mikäli polkupyöränkäytön yleisistä periaatteista syntyy tulkintaerimielisyyksiä ratkaistaan ne alueellisessa päätöksenteossa. Erityistapaukset voidaan siirtää seurantaryhmän ratkaistavaksi.

MOPON JA MÖNKIJÄN KÄYTÖN PELISÄÄNNÖT

KÄYTTÖÖNOTTO

Osana tuotantopalveluiden ajoneuvokonseptia voidaan yt - menettelyä noudattaen ottaa jakelun työvälineenä 22.4.2003 lukien käyttöön mopo / mönkijä seuraavia ohjeita noudattaen

KÄYTTÖYMPÄRISTÖ

Jaksu - kehittämishankkeen ajoneuvokonseptissa on kuvaus kulkuvälinevaihtoehdoista ja niiden soveltuvuudesta erityyppisiin olosuhteisiin.

Mopo / mönkijä soveltuu korvaavaksi jakelun työvälineeksi taajamien pien- ja rivitalo-alueille. Suositeltava kärryllä - tai polkupyörällä nykyisin

jaettavan, mopolla / mönkijällä korvattavan jakelureitin ajettavan matkan pituus on n.10 - 25 kilometriä. Jakeluautoreittiä ei korvata mopolla / mönkijällä. Mopon / mönkijän käyttö perustuu kirjallisesti ilmaistuu vapaaehtoisuuteen. Mopo- / mönkijäasialla ei ole yhteyttä jakelun palkkajärjestelmän h-osan arviointiin. Vapaaehtoisuudella tarkoitetaan 1) pääsääntöisesti ympärivuotiseen mopon / mönkijän käyttöön sitoutumista. Luottamusmiehellä on oikeus suunnitteluvaiheessa varmistaa paikallisen yt - menettelyn mukaisesti vapaaehtoisuuden toteutumisen.

Mikäli mopo- / mönkijäreitiksi soveltuvalla reitillä työskentelee henkilö, joka ei ole vapaaehtoinen mopon / mönkijän käyttäjä, tulee tällaiselle henkilölle turvata mahdollisuus työskennellä kärry- polkupyörä tai jakeluautoreitillä. Tämä ratkaisu ei saa aiheuttaa henkilön osa - aikaistamista. 1) Mikäli mopoa / mönkijää käyttävä henkilö haluaa pois ko. reitiltä, tulee hänelle kuukauden sisällä järjestää muulla kulkuvälineellä jaettava reitti.

Mopolla / mönkijällä suoritettavan jakelun tulee tapahtua tieliikennelain mukaisesti - aina tien oikeata puolta ja tien ylitykset minimoiden.

TYÖAIKA KUN TYÖVÄLINETTÄ KÄYTTÄÄ VAPAAEHTOINEN ALLE 50 - VUOTIAS HENKILÖ

Keskimääräinen päivittäinen työaika määritellään mopolla / mönkijällä jaettavalla jakelureitillä seuraavasti: Reitin kaikki mopolla kuljettavat matkat 0,0045 minuuttia / metri. Pysähdyslisä 0,129 minuuttia / pysähdys. Pysähdyslisään sisältyy laatikolla tai laatikkoryhmällä käveltävät matkat. Muut matkat, joita mopolla / mönkijällä ei voi ajaa, määritellään jalankulkunormin mukaisesti.

Kävely laatikolla / laatikkoryhmällä

Kävelystä laatikkoryhmällä annetaan kävelynormin mukaista lisäaikaa niissä tapauksissa, joissa keskimääräinen laatikkoryhmällä kävelyn pysähdyslisään sisältyväksi määritelty 3 metriä ylittyy. Laskentakaava on pysähdykset kertaa 3 metriä. Esim. jos pysähdyksiä on 100 kpl. ja laatikkoryhmällä kävelyä on reitillä yhteensä 400 metriä, (laskentakaava 100 pysähdystä x 3 metriä = 300 metriä) merkitään kävelymatkaksi erotus 100 metriä. Tarkistus suoritetaan, jos on aiheutta epäillä keskimääräisyyden ylittävän. Huolto - ja tankkaus aika määritellään jakeluautolle laaditun tankkauskertoihin perustuvan taulukon mukaisesti. Kulkuvälineeseen

liittymättömien tehtävien osalta noudatetaan voimassaolevaa työajanlaskentaohjetta.

TYÖAIKA KUN TYÖVÄLINETTÄ KÄYTTÄÄ VAPAAEHTOINEN YLI 50 – VUOTIAS HENKIÖ

Keskimääräinen päivittäinen työaika määritellään mopolla jaettavalla jakelureitillä seuraavasti: Reitin kaikki mopolla / mönkijällä kuljettavat matkat 0,0075 minuuttia / metri. Pysähdyslisä 0,129 minuuttia / pysähdys. Pysähdyslisään sisältyy laatikolla tai laatikkoryhmällä käveltävät matkat (keskimäärin 3 metriä/pysähdys). Kts. edellinen.

Muut matkat, joita mopolla / mönkijällä ei voi ajaa, määritellään jalankulkunormin mukaisesti. Huolto – ja tankkausaika määritellään jakeluautolle laaditun tankkauskertoihin perustuvan taulukon mukaisesti. Tätä mahdollisuutta voidaan käyttää myös alle 50 vuotiaan kohdalla silloin, kun sillä on mahdollisuus vaikuttaa esim. työterveyshuollon tai jakelusta vastaavan toteamaan todelliseen jaksamisongelmaan. Lisäksi jaksamiseen liittyvissä kulkuvälineratkaisuissa, kun kyseessä on pien- tai rivitaloalue, on yli 50- vuotiaalla oikeus käyttää sähköpyörää mopon / mönkijän vaihtoehtona.

AJOKORTTIVAATIMUKSET

Mopolla jakelua suorittavalla jakajalla tulee olla mopokortti, mikäli hän on syntynyt vuonna 1985 tai sen jälkeen. Mopon kuljettamiseen ei vaadita mopokorttia, jos henkilö on täyttänyt 15 vuotta ennen 1.1.2000. Mönkijän kuljettamiseen vaaditaan aina kuitenkin vähintään mopokortti.

VARUSTEET JA KOULUTUS

Mopolla / mönkijällä jakelua suorittavalla jakajalla tulee olla tuulen, ajoviiman ja sateen pitävä suoja-asu, kypärä alushuppuineen, mopolla / mönkijällä ajoon suunnitellut käsineet, ajokengät sekä riittävä välivaatetus. Mopossa / mönkijässä tulee olla erityisesti mopolla / mönkijällä suoritettavaan jakeluun suunnitellut laukut telineineen. Ajoneuvokohtaista kantavuutta ei saa ylittää.

Ennen käyttöönottoa tulee jakajan saada ammattitaitoista koulutusta, perehdytys mopon / mönkijän tekniisiin ominaisuuksiin ja varsinaiseen käyttöön ajoharjoituksineen. Koulutukseen tulee sisältyä myös hallintalaitteiden käyttö ja merkitys, mahdolliset säädöt, mopoja / mönkijää

koskevat liikennesäännöt, oikea lastaus, liikenteen vaarat ja mahdollisten huollettavien sekä rikkoutuvien kohteiden tunnistaminen.
Jakajalla tulee olla myös koulutusta mopon / mönkijän päivittäiseen huoltoon ja yleiseen kunnossapitoon turvallisuuden takia (esim. tuoreöljyn sekä polttoaineen lisäys että ketjujen voitelu). Määräaikaisista huolloista vastaa työnantaja sovittavien periaatteiden mukaisesti. Mahdollisista ajon estävästä rikkoutumisesta tulee olla olemassa toimintatapaohje jakelunlähtöpisteittäin.

MOPON TAI MÖNKIJÄN SÄILYTYS

Mopon / mönkijän säilyttämiseen tulee olla erilliset tilat. Jakelun työskentelytilat eivät tule kysymykseen säilytyksessä.

OHJEET TYÖSKENTELYSTÄ POIKKEUKSELLISISSA SÄÄOLOSUHTEISSA

Mopoa / mönkijää käytettäessä noudatetaan voimassa olevia ohjeita työskentelystä poikkeuksellisissa sääolosuhteissa. Ne toimipaikat, joissa mopoa / mönkijää tullaan käyttämään, tekevät yksilöidyn suunnitelman sääolosuhteiden huomioimisesta korvaavien jakelujärjestelyiden käyttöönotosta.

HENKILÖSTÖVAIKUTUKSET

Mopon / mönkijän käyttöönotossa noudatetaan Jaksu – loppuraporttiin kirjattuja periaatteita.

KULKUVÄLINEKORVAUS

Kulkuvälinelisiä mopon / mönkijän käytöstä on I kl:ssa 35,59 euroa ja II kl:ssa 34,36 euroa kuukaudessa. Kuukausipalkkaisen osa – aikatyötä tekevän ja tuntipalkkaisen kulkuvälinelisiä on I kl:ssa 0,22 euroa / tunti ja II kl:ssa 0,21 euroa / tunti.

TYÖSKENTELY POLKUPYÖRÄ JA MOPO- / MÖNKIJÄJAKELUREITEILLÄ POIKKEUKSELLISISSA SÄÄOLOSUHTEISSA

Jakelureittien suunnittelu

Valittaessa työvälineitä (polkupyörä, mopo / mönkijä) jakelureiteille, tulee jo suunnittelussa ottaa huomioon jakelureittien olosuhteet ja jakajien mahdollisuudet selviytyä eri olosuhteissa eri työvälineillä.

Työnjohdon tulee huolehtia siitä, että henkilöstöllä on käytettävissään tarpeellinen suojavaatetus ja -välineet (mm. polkupyöräkypärät, kypärähuput, liukuesteet, mopolle / mönkijälle määritellyt ajovarusteet) ja että niitä myös käytetään. Liikkumisen turvaamiseksi talviolosuhteissa tulee myös huolehtia siitä, että Postin polkupyörät/mopot / mönkijät on varustettu nastarenkailla ja että kulkuvälineet on huollettu niistä annettujen ohjeiden mukaisesti.

Poikkeukselliset sääolot

Ilmastollisilla poikkeusoloilla tarkoitetaan sitä, että lämpötila jakeluun lähdeittäessä on niin alhainen, että siitä voi aiheutua terveydelle vaaraa. Samoin, jos runsaasta lumisateesta tai liukkaudesta johtuen jakelureitin tiet tai osa niistä on sellaisessa kunnossa, että polkupyörällä/mopolla / mönkijällä liikkuminen ei ole turvallista eikä tarkoituksenmukaista.

Terveydelle mahdollisesti aiheutuvan vaaran arvioimiseen vaikuttavat ulkolämpötilan lisäksi mm. tuulen voimakkuus ja ilman kosteus sekä matkan pituus, maasto-olosuhteet ja yksilölliset seikat. Polkupyöräreiteillä edellä mainittuna poikkeusolosuhteena pidetään mm. sitä, kun lämpötila jakeluun lähdeittäessä on alle -20 C .

Mopon / mönkijän käytön osalta erityisesti liukkaudella ja lumiolosuhteilla on edellä mainitun lisäksi vaikutusta turvalliseen liikkumiseen jakelureitillä. Mikäli mopoa / mönkijää käyttävä henkilö kokee edellä mainituista syistä johtuen työturvallisuutensa vaarantuvan, on hänellä oikeus omaan harkintaansa perustuen varautumissuunnitelman mukaiseen jakelutapaan.

Edellä viitattu suosituslämpötila on mopon osalta -10 C . Erityistä huomiota on kiinnitettävä tuulen voimakkuuteen määriteltäessä ilman

todellista lämpötilaa. (Peruste: Työterveyslaitoksen tutkimus: Postinjakelu mopolla kylmässä)

Poikkeukselliset olosuhteet todetaan tapauskohtaisesti työnjohdon ja jakeluhenkilöstön tai heidän edustajiensa kesken. Työnjohto on kuitenkin työturvallisuuslain perusteella aina vastuussa ja valvontavelvollinen siitä, että työskentely tapahtuu olosuhteissa, joissa työntekijä ei joudu alttiiksi terveydellisille vaaroille eikä tapaturmille.

Jos normaali jakelutyö polkupyörällä tai mopolla / mönkijällä tapahtuvassa jakelussa em. seikoista johtuen todetaan mahdottomaksi, tulee jakelutyö järjestää ensisijaisesti Postin autolla tapahtuvaksi.

Jos tätä mahdollisuutta ei ole käytettävissä niin vaihtoehtoja ovat jakajan oma auto tai vuokra-auto.

Käytettäessä jakajan omaa autoa maksetaan normaali auton kilometrikorvaus. Polkupyöräreitti on mahdollista korvata myös liikkumalla jalan, mutta vain niissä tapauksissa, kun pp-reitin pituus on alle 7 km ja jakelussa on mahdollisuus käyttää karräyä apuvälineenä. Myös reitin jakaminen kahden henkilön tekemäksi voi tulla kyseeseen.

Vaihtoehtona jakelun toteutukselle poikkeuksellisissa sääoloissa tulee harkita myös jakeluosuuden aloittamisen myöhentämistä.

Jakelutoimipaikoissa tulee olla reittikohtaiset varautumissuunnitelmat polkupyörä/mopo- / mönkijäreittien jakelujärjestelyistä poikkeuksellisissa sääolosuhteissa. Varautumissuunnitelma sisältää reittikohtaisen arvioinnin kunkin jakelureitin riskeistä sekä vaihtoehtoisen toimintatavan poikkeuksellisissa sääoloissa. Varautumissuunnitelmat käsitellään ja niiden noudattamista seurataan alueellisissa yt - ryhmissä.

Nämä ohjeet koskevat sekä perus- että varhaisjakelua.